СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 63. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 20-го березня 1941. No. 63. Jersey City, N. J., Thursday, March 20, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ШАПЕС ЗНАЙШОВСЯ ПІД АРЕШТОМ

НЮ ЙОРК. — Один з „відважних" професорів-комуністів у Сити Каледжу, Морис Шапес, не тільки втратив посаду, але повандрував до арешту. Головний прокуратор Томас Дюї арештував його за те, що переловив його на кривій присязі Бо Шапес, хоч був заприсяжений кілька разів, говорив, що тільки пятьох професорів в Сити Каледжі творили „комуністичну ячейку". А опісля виявилось, що їх було біля 50 і про це Шапес дуже добре знав, бо разом з ними працював і пропагував серед студентства комунізм. На переслуханні перед стейтовим комітетом дослідів комунізму, Шапес зухвало говорив, що він дійсно комуніст, але що кому до того? Комунізм не є легально заборонений і на основі конституції він може мати комуністичні переконання. Забув Шапес, що конституція забороняє насильно валити правний уряд Злучених Держав Америки. Забув також про те, що крива присяга це не лиш справа особистого сумління, але також справа судових властей.

ПРЕЗИДЕНТ ВИЇХАВ НА ВАКАЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Президент виїхав на пароході „Потомак" на широке море на вакації, де буде для розривки ловити рибу. Місця на морі, де він буде ловити рибу, не подано. Йому для охорони вислано два контрторпедовці, які будуть на повній воєнній осторозі і матимуть кріми готових до стрілу гармат, також глибинні динамітові ладунки, при помочі яких у глибині можна розбивати субмарини.

ЛЯ ГВАРДІЯ КЛОПОЧЕТЬСЯ СТРАЙКОМ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія назначив спеціяльний комітет, який докладно збере всі матеріяли, що відносять до вибуху страйку на нюйорських автобусових лініях. Ля Гвардія щераз закликав страйкуючих робітників, щоб вертали до праці. Він говорив, що цей страйк вже зацікавив найширший загал і в ньому заплутані фундаментальні справи, які можуть обернутись проти інтересів робітників. Автобусові компанії вже згодились піддатись рішенні розємчого суду. Ля Гвардія закликав страйкарів, щоб те саме зробили.

ІСТОРІЯ ЧУЖОЇ СУБМАРИНИ.

ВАШИНГТОН. — Підсекретар стейту Сомнер Велес, потвердив вістку, що інформації відносно німецької субмарини, яка ніби має бушувати недалеко нюйорських берегів, в ціли затоплювання кораблів, походять від британського амбасадора Галифекса.

ПОВЕРНУВ ПОЛКОВНИК ДОНОВЕН.

НЮ ЙОРК. — На літаку повернув з Европи полковник Доновен, який перебув у ріжних европейських і африканських краях кілька тижнів, зробивши при тім 25,000 миль. Його загально уважають, як особистого представника Рузвелта. Прибувши на американську землю він відмовився журналістам давати вечерпні вістки про те, що бачив підчас своєї подорожи. Він хоче наперед побачитись з офіційними колами.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На літаку прибув до Америки ірляндський міністер оборони. Він сказав, що в Америці буде шукати помочи, щоб узброїти якслід ірляндську армію, зложену з 200,000 вояків і старшин. Щоб це довершити, треба найріжнороднішої зброї, а також інших продуктів, у тім харчів, говорив він.

ОЖИВЛЕННЯ В РОБОТАХ.

ВАШИНГТОН. — Підсекретар війни, Петерсон, заявив, що обчислення, що в цім році в збройнім промислі знайдуть праці нових три-чотири міліони робітників, зовсім не є перебільшене. Можна рахувати на вище число. При тім перестерігав компанії, щоб вони не перетягали ріжними обіцянками фахових робітників з одної фабрики до другої. Таке поступовання він назвав „піратцвом".

ДАЄС ДОМАГАЄТЬСЯ СУДОВИХ ДОХОДЖЕНЬ.

ВАШИНГТОН. — Голова комітету дослідів не-американських активностей, Мартин Даєс, заявив, що вже найвищий час, щоб судові власти занялись справою ріжних підривних організацій і потягнули винуватих до відповідальности. Він казав, що впродовж двох місяців матиме всі документи готові, щоб на основі них можна було розпочати судові доходження проти підривних елементів. Ті документи він хоче передати судовим властям. Але ще не рішено, чи судові власти схочуть з цього скористати. Даєс домагається, щоб судові власти це зробили.

АНГЛІЯ ПОТРЕБУЄ ПОЧТОВИХ ГОЛУБІВ.

НЮ ЙОРК. — Комітет оборони Америки, шляхом помочи аліянтам, заявив, що Британя потребує тепер коло три тисячі почтових голубів. Бо в деяких випадках тяжко воєнним британським частинам скомунікуватись. Це таки найкраще може зробити почтовий голуб.

АРМІЯ ГОТОВА ЗАНЯТИСЬ ВИКОНАННЯМ РОБІТ

Департамент війни натякнув, що коли страйк на летунськім майдані „Врайт", де змагаються дві юнії, не буде покінчений і робітники не приступлять до викінчення цього майдану, армія втрутиться до цеї справи, повикидає цивільних робітників, а настановить своїх військових робітників, щоб ті покінчили роботи. Цей натяк був звернений на адресу будівельної юнії, належачої до А. Ф. П., якої 400 робітників застрайкувало тому, що крім них дістав там ще малий контракт один електротехнічний підприємець, що затруднював лише пятьох робітників, належачих до К. П. О. Це вистарчило для робітників А. Ф. П., щоб вийти на страйк. Цей страйк триває вже кілька тижнів, хоч армія натискає, що їй потрібно згаданого летунського майдану. Коли армія справді перебралаб роботи на згаданім майдані, то це далоб прецидент до подібного поступовання в усіх інших страйках.

ДЕБАТИ НАД СІМОМА БІЛІОНАМИ ДОЛЯРІВ

В палаті представників розпочалась дебата над уділенням урядови сімох біліонів долярів, щоб за ті гроші міг уряд якслід виконати обіцянку воюючим демократіям дати їм всяку поміч. Майже всі згідні, що ухвалення тих грошей перейде в скорому часі. Проте над тою справою конгресмени поважно дебатують. Прихильники урядової політики говорять, що ці гроші творитимуть „трансфузію для Британії", потрібну для вдержання миру. Противники говорять, що це значить війна. Та всі переконані, що ті гроші призначені на те, щоб зробити кінець агресивним світовим диктатурам, які загрожують спокійному життю інших народів.

БУДУВАННЯ НОВИХ ФАБРИК

Департамент фльоти дав замовлення компанії „Годсон Мотор", щоб та побудувала нову фабрику гармат у Сентерлайн, Міш., коштом 20 міліонів долярів. Зновуж компанії Форда і „Фишер Боді" дістали замволення на будову нової фабрики, в якій будуть будуватись тулуби для літаків.

БРИТІЙЦІ ЗАТОПИЛИ ТРИ НІМЕЦЬКІ СУБМАРИНИ

Підчас обіду „Паломників", в готелю Савой в Лондоні, на якому був присутним теж і американський амбасадор Вайнент, британський премієр, Винстон Чорчіл, заявив, що від 1939 року не зазнав він такої радости, як у ту хвилину, коли йому донесли з адміраліції, що британці затопили в однім дні три німецькі субмарини. Таке саме сталося 13. жовтня 1939 року.

НІМЕЦЬКІ КОРАБЛІ НА 1,500 МИЛЬ ВІД НЮ ЙОРКУ

На згаданім вище обіді Чорчіл заявив далі, що німецькі субмарини і панцирні кружляки посуваються на Атлянтику щораз далі на захід і нападають на британські кораблі на 42 ступні довжини, себто близько американської оборонної смуги. Вже їх видно в місцях, що віддалені всього 1,500 миль від Ню Йорку.

ВОЄННІ НАРАДИ ТУРКІВ, ГРЕКІВ І БРИТІЙЦІВ

З Білгороду доносять, що надіються, що на протязі двох днів станеться щось дуже серіозне в відношеннях Німеччини до Греції. Саме з тим звязані поновні наради військових начальників Греції, Туреччини і Британії. Далі кажуть, що німці булиб вже давно вдарили на Грецію, якби не благання Італії, щоб пождати, бо Італія хоче спершу сама піднята офензиву і мати успіхи, щоб піднести трохи свій престіж, підкопаний постійними невдачами в Африці й Альбанії.

ЗГИНУВ ІТАЛІЙСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ

В битві за посідання міста Керен в Еритреї згинув ґен. Орляндо Льоренціні, один з найспосібніших і найвідважніших італійських ґенералів. Його втрата є для італійців дуже болюча, бо він був теж і знаменитом стратегом і знавцем африканського терену. Найбільшу славу здобув він собі воєнною кампанією в Лібії. У теперішній війні він воював в Британськім Сомалі, де здобув пристань Берберу. Тепер згинув того самого дня, коли британці назад відбили це місто. Британці сконцентрували тепер свої сили біля Керен і тут воюють весь час з успіхом.

ПЛЯНУЮТЬ ЗАГАЛЬНУ РЕЄСТРАЦІЮ РОБІТНИКІВ. Вилйем Кнюдсен, Сидні Гилмен та Пол МекНот, визначні урядовці оборони, укладають пляни реєстрації всіх робітників, що надаються до якихнебудь праць для оборони краю. Цей комітет закликує всіх таких робітників, які надаються до таких робіт, а котрі тепер не мають праці, зареєструватися.

МАЦУОКА ЇДЕ РАДИТИСЬ СПЕРШУ ЗО СТАЛІНОМ

ТОКІО. — Як відомо, то досі постійно оголошувано, що японський міністер заграничних справ їде до Берліна і Риму, а можливо, що вступить з поворотом ще й до Москви. Та все те нагло змінилось. Тепер японська преса заповіла, що Мацуока їде просто до Москви, де побуде два дні, а потім поїде на побачення з Гітлером і Мусолінієм. І то з тим, що по тих відвідинах і розмовах знову поверне до Москви. Кажуть, що те все діється тому, що дальша акція Японії залежить від становища Совєтів. Японія не заанґажує себе в якусь більшу акцію на Далекому Сході, коли не буде певна, що її границі забезпечені з боку СССР. А властиво Японія їде ще далі, бо каже, що мусить спершу скінчити з Китаєм, заки буде могти піти війною проти Великої Британії. Ось це є ті справи, що ніби заставляють Мацуоку вважати свої наради в Москві за найважніші й рішальні щодо дальших воєнних кроків Японії.

ДЕМОКРАТІЯ ВЖЕ ВИГРАЛА, КАЖУТЬ ТУРКИ.

ІСТАНБУЛ. — Вся турецька преса приняла останню радіову промову президента Рузвелта про допомогу демократіям з величезним ентузіязмом. Часописи пишуть у своїх вступних статтях, що не улягає найменшому сумнівови, що коли так є, як заявив президент Рузвелт, то демократії вже виграли війну. Інтервенція держави з 130 міліонами людьми і найбільшими в світі ресурсами, пише преса, запевняє триюмф демократичного фронту.

АМЕРИКА УЧАСНИКОМ ПЕРЕМОГИ.

ЛОНДОН. — Британський премієр Чорчіл заявив американському амбасадорові Вайнентови, що Велика Британія і Злучені Держави ділять тепер разом судьбу в війні, але по війні будуть теж разом триюмфувати підчас перемоги, коли спадуть на них іншого роду обовязки, звязані з „короною перемоги".

ДІЛА — ПО СЛОВАХ.

МЕЛБУРН (Австралія). — В четвер приплинуть до Сидней американські воєнні кораблі. Буде їх сім, з 2,166 американськими моряками. Це ніби прибудуть „для вправ", коли мати на увазі офіційне повідомлення. Та загал глядить на справу інакше. Він лучить ту подію з промовою президента про американську допомогу Великій Британії й демократіям усіми засобами і всюди, де її буде треба. Ось тому парлямент перериває наради і висилає спеціяльну делегацію, щоб привитали американських гостей. Виїзджають теж і міністри. Знову шість інших американських воєнних кораблів завитало до Нової Зелянддії. І там теж розуміють той приїзд в такий самий спосіб, як і в Австралії.

ГОТОВА ПІТИ З НІМЕЧЧИНОЮ.

БІЛГОРОД. — З того, що доходить до Югославії з Берліна, виходилоб, що Югославія таки підпише з Німеччиною договір про ненапад. Німці далі натискають, вимагаючи від Югославії ріжних концесій, звязаних з їхніми дальшими воєнними плянами. Іде тут про перемарш німецьких військ через Югославію, перевіз амуниції, вживання югославських піль і т. п. Зате Німеччина має ніби ґарантувати Югославії територіяльну ненарушимість, дати дещо з Істрії, що є під Італією, а де є словінське населення. І дещо з Альбанії. А також вільний доїзд до Сальонікі. Таке говорять, а скільки в тому всьому дійсної правди, ніхто не знає.

ПРО ВИДАЧУ ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ, ЩО В ШВАЙЦАРІЇ.

ЖЕНЕВА. — Німеччина має далі наставати на те, щоб Швайцарія відпустила домів польських вояків, що були в французькій армії і є інтерновані в Швайцарії. В Німеччині побоюються, що ті вояки можуть бути вжиті для саботажних цілей, бо табори інтернованих є в горах, близько залізничих ліній, якими держави „осі" перевозять воєнні матеріяли.

ЗАПОВІДАЄ ЕВРОПЕЙСЬКУ ФЕДЕРАЦІЮ.

ЛОНДОН. — Д-р Гю Далтон, британський міністер економічної війни, заявив, що він глядить на союз Польщі з Чехословаччиною як на завязок ширшої середньо-европейської федерації. Казав, що ніяка держава не буде могла держатись осторонь, особливо та, що матиме німців сусідом.

БЕК У НІМЕЧЧИНІ.

ЖЕНЕВА. — Радіо передало, що бувший польський міністер заграничних справ, полк. Бек, знаходиться в Баварії, в місточку Ендлінґ, де лежить хорий. Має його стерегти Гештапо.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ШАХІВНИЦІ СВІТУ

Вістка, що американський уряд дістав тайне донесення, що коло берегів Злучених Держав стане незадовго оперувати німецький підводний човен, щоби нищити кораблі, навантажені товаром для Анґлії, є немовби осторогою для населення Америки, що до активної війни між Німеччиною й Злученими Державами є дуже близько.

Вилйем Филип Симз, заграничний редактор ґазет Скрипса-Говарда, подає ще іншу чутку в цій самій справі: мовляв, з диплиоматичних кругів у Вашингтоні він довідався, що збройна допомога Злучених Держав для Анґлії може вже дуже скоро заставити Гітлера виповісти війну Америці.

По тій самій немовби лінії йде радіова промова Еція Марії Греї, члена фашистівського парляменту в Італії, котрий назвав суботнішну промову Рузвелта найсильнішим виступом Рузвелта проти тоталітарних держав, дійсно таким сильним, що Злучені Держави треба вже тепер уважати в війні проти держав оси.

Чи справді прийде до вибуху отвертої війни між Америкою й Німеччиною й іншими державами оси, буде відай залежати від конференції японського представника Мацуоки з Гітлером і Мусолінім. Якщо Гітлер носиться з думкою виповісти війну Америці, то першим мотивом для такого кроку було би бажання втягнути в війну проти Злучених Держав Японію. Якби своїм виповідженням війни Америці Гітлер потрапив втягнути Японію в війну проти Злучених Держав, то Злучені Держави мусіли би вжити свою фльоту проти Японії на Тихому океані, а тим самим не могли би вжити її для конвоювання кораблів по Атлянтику.

Хоча німецький інтерес вказував би ясно на потребу скорого загострення відносин між Японією й Америкою, одначе можна припустити, що Німеччина захоче попробувати задержати американські кораблі на Тихому океані не при помочі японської війни, але при помочі просто японського страхополоха. За цим пляном, Японія не мала би видавати війни Америці, а лише вдавати, що вона готова це кожної хвилі зробити. Це вже вистарчило би, щоби Злучені Держави держали свою воєнну фльоту на Тихому океані.

Цей плян був би теж більше на руку Німеччині, ніж справжня участь Японії в війні, бо така участь могла би негайно поставити й Росію перед рішення питання відношення до війни. Німеччині зовсім не бажаним було би втягнути Росію до війни проти держав оси, хоч Росія не представляє поважної воєнної сили. Німеччині було би багато краще, якби вона здержала Америку від активної допомоги Анґлії, перемогла Анґлію саму, а потім змірилася зо самою Америкою. Америка це знає, і старається до цього не допустити, щоб вона станула колись проти Німеччини сама. Тому вона тепер дає Анґлії всяку можливу поміч.

В ШВАЙЦАРІЇ ПРО СОВЄТИ

Преса про совєтську політику.

Найбільший швайцарський дневник „Нойє Ціріхер Цайтунґ" з 18. лютого пише в статті затитулованій „Англія і Росія":

„В однім вашинґтонськім готелі знайдено застріленим кілька днів тому Вальтера Кривіцького, колишнього шефа совєтської воєнної шпіонажі в Західній Европі. Цілком оправдано підозріння, що Кривіцький не застрілився, як це повідомлялося спочатку, а впав жертвою вбийників, нанятих Сталіном, як це було й з Леоном Троцьким..."

Перед усім треба, розуміється, поґратулювати москвинам, що керманичу їх держави в европейській пресі отверто закидається морд, без найменшого протесту з боку московського уряду, який до подібних закидів очевидно призвичаєний. Про тих, що з Сталіном працюють, чи намагаються співпрацювати, тепер очевидно не час говорити; коли гроші, як це вже знали старі римляни, не смердять, то політика й менше того. Далі цей часопис говорить про книжку Кривіцького, де він заповів порозуміння Сталіна з Німеччиною і де згадує, що йому пощастило урятуватися двічи у Франції і раз в Ню Йорку від атентатів, та що він знає, що за його голову визначено нагороду. Часопис не годиться з думкою Кривіцького про зближення поміж большевизмом та національним соціялізмом, а гадає просто, що Москва за кожну ціну намагатиметься вдержати добрі відносини з Берліном навіть поступаючись деякими московськими інтересами. В Анґлії, після автора, сподіваються, що небезпека, яка загрожує Україні, Царгородови та протокам з німецького боку, робитиме більше враження на московський уряд ніж дрібні суперечки з Великобританією в справах затримання совєтського золота, поширення британської бльокади на совєтські транспорти товарів для Німеччини і т. і. Поза тим московський уряд звертає увагу на британські заяви про намір західніх великодержав увільнити і балтійські держави. Совєтські демонстрації проти капіталістичних держав ані в Анґлії, ані в Злучених Державах Америки не береться поважно, бо в Кремлі знають, що анґльо-саксонські держави не розпічнуть війни проти СССР за малі балтійські держави, тим тим більше, що мають спільні інтереси з ним на Далекім Сході. В Лондоні і Вашинґтоні знають також, що поки Німеччина має міцну армію, про стан якої совєтська шпіонажа знаменито інформує Кремль, доти Сталін піде на всі можливі жертви, щоб війну з Німеччиною уникнути, але СССР всеж готується до війни; про це свідчать маневри совєтської фльоти в Чорнім морі, призначення головного команданта київської округи ґенерала Жукова шефом ґенерального штабу червоної армії і несподівана реґабілітація ґенерала Брусілова, що провадив офензивою в Карпатах в 1917 р. в „Червоній Звізді". Чи події на південнім сході будуть розвиватися так швидко, щоб Совєти мусіли інтервенювати, не бажаючи допустити до заняття Німеччиною Царгороду і проток, будемо незабаром бачити. Коли ж до цього прийде, то Росія мусітиме в якийсь спосіб порозумітися з Анґлією. Такої думки „Н. Ц. Ц.".

Трохи іншої думки є „Журналь де Женев" з 19. II. Він твердить також, що московський уряд має непереможний страх перед німецькою армією, але це зрештою думка загально поширена в невтральній европейській пресі. Часопис гадає також, що сучасний стан червоної армії, а спеціяльно совєтського транспорту є такого роду, що тепер СССР не є в стані провадити війни проти Німеччини, але він звертає увагу на розпучливі намагання московського уряду змобілізувати промисел та армію і гадає, що коли СССР буде полишений час для для цього, то він може зробиться небезпечним для Европи.

„Ловити рибу не мочаючи лап".

Цим способом котів ловити рибу означує „Трибін де Женев" тактику Сталіна в теперішнім моменті війни. Часопис зазначує зміну, яка зайшла у відносинах московського уряду до держав „осі", коли виявився їх плян розпочати похід проти Туреччини, і згадує, що турецький уряд, заключуючи союз з західними державами, зробив застереження, що не візьме участи в ніякій збройній акції проти СССР. На думку автора цеї великої передової статті, Сталін може підписати кожну господарську умову з Німеччиною, але не може навіть за обіцянку вільного шляху до Перської затоки полишити державам „осі" вільну руку в боротьбі проти Туреччини, бо це булоб зрадою мрії Петра I., та полоненням Росії в Чорнім морі. Отже московський уряд натиснув на турецький, а цей загрозив болгарському, що „Туреччина зробить негайно відповідні кроки у Траціï, коли Болгарія перепустить німецьке військо". Поза тим Сталін чекає, поки противники виснажать себе обопільно в цій страшенно коштовній війні, щоб заховати здобич, „не замочивши лап". Стаття кінчиться запитанням: „Чи великі політики, що провадять тепер боротьбу за майбутній провід в Европі, не розуміють того, що може бачити навіть дитина?" Це питання, яке ставить не лише женевський часопис, заслуговує на те, щоб його спопуляризувати як найширше не лише в Европі, а й в цілім світі.

ЗАВАЖИЛО ВИГІДНЕ ПОЛОЖЕННЯ

Щоб оцінити обективно теперішню воєнну ситуацію в Европі, а зокрема німецькі дотеперішні воєнні успіхи, треба мати на увазі, що Німеччина находиться під стратеґічним і комунікаційним оглядом в досить вигідному становищі. Тому й війна з нею не така легка. Тому й мусить бути затяжна, обчислена на довгу мету. Про це пише обширно К. П. Р. Ґордон в „Сетурдей Найт", спиняючись особливо на комунікаційних вигодах Німеччини, що має до розпорядимости понад 42,000 миль залізниць, не вчисляючи до них ті, що їх заняла в окупованих краях. Вони і творять головну силу Німеччини. У хвилі прилучення Австрії, британський премієр міністрів, промовляючи в парляменті, сказав:

„Відень є осередком всіх комунікацій, усіх міст, що творили давню Австро-Угорську Монархію та всіх країв, що лежать на південнім-сході Европи. Не скажу забагато, якщо підкреслю, що націвська Німеччина, у своїм теперішнім стані, як справи полишаться дальше такими, якими вони є тепер, є встані панувати над цілою південно-східньою Европою.

Як правдивими були ці слова, показалося вповні з подій, які наступили.

Таким чином німецька влада над европейськими залізничними получениями є очевидна. Щодо північної рути, від заходу до сходу, то залізничі лінії тягнуться від Ротердаму до Оснабрук — Ґановер — Берлін. У столиці Берліні вони біжуть шляхом Кеніґсберґ — Ковно — Двинськ до Ленінґраду, підчас коли в іншім напрямі вони тягнуться шляхом Познань—Варшава — Берeсть Литовський до Москви, з дальшим полученням до Каспійського моря.

Дальше на південь усі головні европейські лінії, з одним виїмком, ідуть вперед до Відня, або шляхом на Флушінг або Остенда — Кольонія — Франкфурт — Реґенсбурґ, або шляхом на Кале—Раймс — Штрасбурґ—Мінхен — Штутґард — Сальцбурґ — Лінц. З Відня рута іде шляхом на Будапешт — Білгород — Ніш. У Ніші лінія ділиться на одну галузь, що іде до Атен, а друга до Істанбулу. До Букарешту також іде лінія з Будапешту.

Одна рута, що не переходить через Німеччину є та, що переходить через Сімпльон тунель. Виходячи з Парижа, вона переходить через Міляно - Верона - Любляна - Заґреб - Білгород - Ніш. Усі ті лінії лучаться в Істанбулі з Анатолійською залізничою системою.

З півночі на південь усі головні лінії переходять через Німеччину. У той спосіб Італія мусить посилати всі свої товари до Балтійських держав через Німеччину. Факт, який був дійсно переведений, коли вона старалася постачати зброю Фінляндії, в часі недавньої її війни зо Совєтською Росією. Німеччина була в можности задержати посилки в Штетині, так, що вони могли не дістатися на місце призначення.

Запанувавши над Віднем, Німеччина дістала контролю над осередною точкою залізничої системи сукцесійних держав Австро-Угорщини, яка збігалася в давній столиці цеї держави. Це була точка виходу залізниць, яку вона вповні використала. Усі важніші промислові центри в Середущій Европі були злучені подвійними лініями (шляхами) з Віднем. Заняття Чехії і Моравії і протекторат над Словаччиною дали Німеччині контролю над Моравською кітлиною. Захопивши в свої руки Чехію, націсти здобули осередок цілої комунікаційної сіти в Східній Европі. Німеччина зробила це дуже зручно, бо забезпечила собі залізничі получення, заки розпочала европейську війну. Тому їй тепер легко перекинути свої війська і змеханізовані комунікаційні знаряди (авта, троки, повзи) від одної до другої границі.

Значіння Відня треба підкреслити, бо є це можливо найголовніша точка цілої німецької залізничої системи. Покищо Британія ще не розпочала бомбардування цеї комунікаційної системи, одначе це очевидне, що якщо Британія думає нанести поважну шкоду націвській комунікаційній сіти, то на це нема ліпшого місця. Ось так Німеччина посідає і контролює величезну стратеґічну залізничу сіть, яка то контроля мала величезний вплив на хід европейської історії на протязі останніх 70 років. Але треба ще памятати, що вона посідає ще інші цінні комунікаційні засоби, себто дороги і канали. Німецькими каналами послуговуються до тої міри, про яку мало хто знає. Величезні кількости товарів перевозять каналами і то в дуже ощадний спосіб. У Німеччині є ріжного роду каналові системи, одначе найбільше важні є ті, що лучаться з Реном. Ця каналова сіть творить близько 60 відсотків всього внутрішнього водного транспорту. Крім цього є ще Емзо-Везерська і Північно - Західня каналові сіти. Ця сіть є більше стратеґічна і обіймає Кільський канал, який показався дуже вартісним для німецької маринарки. Ті, що читають британські воєнні звіти, знають з подаваних там вісток, яку вагу прикладається до Дормундсько-Емзівського каналу, що то його британські летуни безнастанно бомбардують. Дальші каналові сіти в Німеччині включають получення з Лабою та Одрою, канал через суходіл і ту велику каналову сіть, яка має за головну свою артерію Дунай.

З ось того, що тут накреслено, видно наглядно, що в дальшому ході війни припаде велике завдання британській повітряній фльоті. Вона мусітиме нищити німецькі залізничі й каналові комунікаційні сіти, щоб тим ставити перешкоди скорим німецьким воєнним пересуненням, як теж доставі муніції й поживи.

ЗАПОВІДАЮТЬ „ТЯЖКУ КАРУ"

БЕРЛІН. — В націстівській пресі пишеться про бувшого американського амбасадора до Польщі Бідля що йому німці ніколи не забудуть того, що він є одним з тих, що є відповідальні за теперішню війну. Його, як й інших, яких мають на списку, потягнуть до відповідальности. Очевидно, що до тої погрози треба ще одного, а саме: треба виграти війну. Бідль, як відомо. перебуває тепер в Лондоні, куди його вислав през. Рузвелт, щоб заступав Америку перед урядами Польщі й Чехословаччини, що перебувають в Анґлії на вигнанню.

Пекінські новини в Китаю, це одна з найстарших часописів на світі. Її перше число появилось 1,400 літ тому.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(44)

Тому на „засіданню" з дня 17. 5. 1913 р. рішено запросити до Львова в справі фактичної орґанізації Лемківщини: д-ра Р. Вітошинського, адвоката з Ліська, о. В. Мисика з Ванькової, о. М. Паньківського з Устіянови, Т. Будзиновського, о. О. Менцінського з Маластова й учит. Прийму та радн. Яворського; порозумітися з управами кас в Лютовиськах, Устріках доліш., Новому Санчі, Сяноці та Ліську, щоб на урядовців добирали таких людей, що попри касові роботи поведуть організацію в окрузі; віднестися до місцевих інтеліґентів, щоб предложили проєкт діяльности на Лемківщині; на прохання Філії в Сяноці попросити Головний Виділ, щоб віднісся до фінансових інституцій за одноразовим датком на піддержку бурси ім. Шевченка в Сяноці; просити Й. Е. єпископа Чеховича обсадити місце катехита в Сяноці священиком українцем; подбати про реферати про Лемківщину у Львові та Перемишлі в цілі обзнакомлення українського громадянства з відносинами на Лемківщині; (такий реферат мав виготовити проф. Ковалів у Сяноці); повести акцію в тому напрямі, щоб східньо-галицькі бурси приняли на вільні місця хлопців з Лемківщини, що могли би тут учитися в українських школах і набиратися національної свідомости.

Започатковане „Просвітою" діло національного освідомлення Лемківщини жервіло на місцях, де його защіплено, доволі буйно. Саме це початкове просвітянське світло, кинене на Лемківщину дало цінні історичні причинки, що закріпили український світогляд у найсильніше консервативній вітці українського народу — між лемками.

Загально поширене твердження і поголоска, що Лемківщина забута українська земля та її долею ніхто не піклується, в цілій основі безпідставні та оперті на мильних основах. Навпаки з історичних джерел „Просвіти" бачимо, що праця й підготовка: піднести Лемківщину економічно, матеріяльно на господарськім полі — в першу чергу освідомити населення Лемківщини та подати йому сильну руку і поміч у формі здорової виховної національної книжки і часописів — це були напрямні так Головного Т-ва „Просвіта", як також „Рідної Школи", Українського Ревізійного Союзу. Сільського Господаря, Союзу Українок та всіх центральних установ. Всі нитки орґанізаційного життя на Лемківщині повинні вязатись зі Львовом. Централі попри Сяніччину повинні звернути увагу на другі повіти Лемківщини (Новий Санч, Мушина, Горлиці, Грибів), де до праці треба притягнути священиків, бо дорога до душі лемка — одинока через священиків. Так само мається справа з учительством. На місцях муситься мати за собою ці оба стани, а тоді праця централь буде легка, як населення бачитиме, що священство та учительство попирають їхню народню роботу. Лемко, мусить спершу бачити, що це, що робиться — воно для нього хосенне, тоді й він до такої праці — радо — приступить і другого приєднає. Кожна галузь народнього життя на Лемківщині мусить мати за собою священика й учителя.

З досвіду та з історії знаємо, що як довго наш український нарід держиться своєї прадідної греко-католицької церкви, так довго він живе. Сумним свідком блискучої минувшини нашого українського народу на заході лишилася вузька полоса Лемківщини. Тягнеться вона — як це знаємо з попередніх розділів, верхами гір від повіту Новий Торг через повіт Новий Санч, Грибів, Горлиці, Ясло, Коросно і Березів, та щойно в повіті Сянік розливається ширше і повітом Лісько лучиться з суцільною матірною територією українських земель. Розкинені на півночі острови українського населення — саме на промежжі повітів Коросно, Стрижів, Березів і Ряшів, та мішані під оглядом обрядовим і національним дальше на північ положені повіти, свідчать про те, що натиск сусідніх народів ішов від заходу й півночі та випирав нас на ході століть чимраз більше на схід і полудне. Етнографічна границя заломлювалася й затиралася, наша культура завмирала, рідне слово замовкало на просторах, про які вже згадано повище, виставлених на чужі впливи, що постійно зростали і дальше ще з року на рік зростають. Успішно видержувала цей натист лише сама Лемківщина. Хоронив її недоступний гірський терен і помагав їй зберігати цінності своєї культури: своєї віри і мови, звичаїв і обичаїв, ноші й житла. Хоронив, але і затісняв природний розвиток культури. Лемківщина тратила поволи звязки з матірним пнем і лише коштом застою у розвитку власної культури не поддалася ще зовсім до цього часу. Це відрубне ґеоґрафічне положення та культурний застій спричинили тяжке і невиносиме матеріяльне положення, що по розпаді Австрії перейшло в крайне зубожіння. Вона виганяє лемків з їх хат — це дуже важне до причинків великої лемківської еміґрації за кордон — та залишені хати отвираються на посторонні впливи, що підкопують рештки основ самостійного національно - культурного життя. Появляються громади, в яких замовкає рідне слово — та церкви — де нема вірних.

Саме ці культурні потреби получені з господарською вимогою Лемківщини — збереження віри і мови батьків та національного характеру лемка — дали основу нового буйного народнього лемківського життя. Що дальше — на Лемківщині національні інтереси вяжуться тісно з обрядовими — відси виходить і вказівка, що духовенство повинно станути до освітньої праці рівно з іншими національними чинниками, бо темнота і господарська незорґанізованість загрожує рівно обрядовому як і національному станові посідання.

Велика темнота ставляє на другому місці потребу школи. Відсоток неграмотности на Лемківщині найвищий: пограничні лемківські села виказують до 100%. Без грамотности всі просвітні заходи безуспішні. Одначе крім школи потрібні ще курси для дорослих неграмотних. І тут духовенство находить поле праці для народа. Щойно по зменшенню неграмотности можна думати про освітний і кооперативний рух. До цього знову треба підібрати і виховати провідників при помочі курсів і фахових інструкторів.

(Дальше буде).

Огайо був першим стейтом, що запровадив в себе інституцію для догляду над сліпими дітьми в 1837 році.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

З ДНЯ

БОРОТЬБА З ТРОСТАМИ.

Суд у Мілвокі, Вис., розглядав справу товариства американських авторів і композиторів, названого коротко по його ініціялах „Ескеп". Його суджено за монополізування музики на радієвих авдиціях. Суд присудив голову цього товариства, Джіна Бока, і двадцять кількох інших директорів, на кару від півтора тисячі до $500 кожного. Разом вони заплатили $35,250 кари.

Та річ не в самій карі, як у цім, що суд на основі протитростового закону таки знайшов, що організацію винувато і відтепер, коли вона захоче далі існувати, мусить змінити свої засади праці.

ЗАСАДИ МОНОПОЛЮ.

Подібно як інші організації, прямуючі до змонополізування якихось продуктів, також „Ескеп" приймав до свого лона чільних композиторів, письменників, драматургів, творців ріжних радієвих „скечів" та збірним шляхом домагався для них від радієвих висилень належних заплат. А коли радієві висильні пару місяців тому відмовились висоту тих заплат одобрити, „Ескеп" стягнула з радієвих висилень всі свої твори. Ця боротьба дійшла до такого абсурду, що десь в одній полудневім стейті заборонили виступати одному морському псови, „фоці", тому, що його тренер вивчив був його висвистувати на спеціально зладжених свиставках арію, що входила в юрисдикцію „Ескеп-а".

ПРАВО ОРГАНІЗУВАННЯ.

В засаді, здається, в організуванні авторів, композиторів, драматургів і письменників нема нічого злого. Кожний повинен організуватись і організованим способом поліпшувати свою долю. Так роблять всі робітничі юнії.

Але таке організування криє також небезпеки для суспільности. Бо зорганізувавшись в якусь сильну організацію, дана ґрупа починає диктувати решті суспільности свої умови. Водночас вона не допускає до верху нових сил, що наростають зпід споду і загрожують її конкуренцією. Здобувши монопольні права в даній галузі промислу, суспільних услуг, чи мистецтва дана ґрупа накидає на цю галузь заскорулу шкаралущу, під якою починається розклад.

ТРУДНОЩІ ДЛЯ НОВИХ СИЛ.

Артисти, автори, композитори і т. п., зорганізовані в „Ескеп", і добившись в той спосіб знаменитих оплат, починають може й мимоволі своїм тягарем тиснути на молоді наростаючі таланти, не даючи їм вибитись на верх. Для молодих сил творяться тоді величезні перегороди. Вони мусять не лиш творити знамениті речі, але ще більше мусять напружувати свої сили, щоб перебитись скрізь шкаралущу монополю і дістати нагоду виявити свій талан. Серед тої боротьби само творіння цінних мистецьких вартостей сходить на другий, а то й третій плян. На перше місце вибивається проворність, вміння знайти особисті звязки з тими велитнями вгорі, втиснутись у коло їх всесильних впливів і щойно їм попід локті показати носа на верх.

ІНШІ МОНОПОЛІ.

Подібне діється і з іншими галузями, промислу, купецтва а навіть з юніями. В засаді годі мати щось проти юній. Робітники, як це недавно заявила сама пані Рузвелт, повинні мати право організуватись у свої організації і організованим шляхом добиватись кращих умовин від капіталу. Це навіть є в інтересі капіталу, щоб робітники організувались, творили противагу і в той спосіб осягали в суспільнім життю рівновагу. Проти цього завзято виступають комуністи, бо їм треба не рівноваги, тільки переворотів, револьюції. Проти робітничих організацій виступають також ті капіталісти, що дивляться плитко в будуче.

Отож, робітники повинні організуватись в юнії. Одначе і в їх організуванні. нераз може міститись небезпека для інших робітників, які ще не є в юнії, або які тільки зміряють, щоб до юнії приступити. В деяких юніях їх верхові провідники також творять свого роду кліки, і для себе та своїх заушників застерігають найкращі праці. Новика вони трактують нераз гірше, ніж найлютіший капіталіст. Буває й таке, що кажуть собі платити хабарі за одержання якоїсь праці. Отож, проти цих лихих сторін юнії також треба змагатись.

ПРОТИТРОСТОВИЙ ЗАКОН.

Американське законодавство навіть має для цього федеральний протитростовий закон, який недозволяє монополізувати продажу жадного продукта, чи якоїсь суспільної услуги. Всюди повинна бути конкуренція, яка змушує конкурентів поліпшувати свої услуги, чи продукт, знижати можливо найнижче ціни, а понадусе, давати молодим паростям вибиватись вгору і себе проявляти.

Відповідно до записок, Монтезума, володар азтеків у Мексико, випивав 50 дзбанків чоколяди денно, з доданим запахом ваніллі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Доклад проф. Кошиця викликав велике зацікавлення.

Минулої пятниці відбувся в Колюмбійськім університеті доклад проф. Ол. Кошиця про українську музику, який стягнув особливе велике число молоді. Були теж заступлені. наші мистецькі музичні кола. Викладова саля була битком набита. Докладчика представив проф. Артур Колман, згадуючи за ті часи, коли бачив проф. Кошиця перший раз в Карнегі Гол, коли диригував своїм хором, та коли чув від музичного знавця чужої нації найвищі признання для проф. Кошиця і його хору. Проф. Кошиць говорив понад годину, а потім давав довгі, дуже цікаві відповіди на ріжні запити. У докладі спинився проф. Кошиць обширніше над церковно-музичною культурою українського народу, від найдавніших часів аж до теперішніх. Виказував, як народній елемент всякав у ту ділянку української культури. Говорив теж і про інші роди музики та подавав характеристину творчости поодиноких визначніших композиторів, давніх і нових. Говорив теж і про український театр, як теж і про українських артистів. Відповідаючи на запит, зупинився ширше й над американсько - українською музичною культурою, зокрема над хоровою справою, виказуючи наші великі недомагання, які можнаб легко направити про добрій волі й охоті, та потрібній для цього грошевій допомозі усіх тих, що розуміють і відчувають вагу і красу української пісні. Проф. Кошицеві публика віддячилась за гарний виклад довгими і щирими оплесками, що відмітив проф. Колман, і до чого, як він сказав, годі щось більше додавати.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В ту пятницю виклад проф. Колмана в Колюмбії.

Черговий виклад у серії викладів на українські теми, що їх влаштовує Департамент Східньо-Европейських Мов на разом з У. Н. Союзом, матиме цеї пятниці проф. Артур Колман і говоритиме про розвій української літератури, що повинно зацікавити як молодь так і старших. Виклад відбудеться в годині 8 вечором у Скермергорн Гол, кімната 305. Доїзд: Експресовий собвей Семої евені (242 Кортленд) до 116 вулиці, а потім на схід до Амстердам евені, де є вхід до викладової салі між 116 і 118 вулицею.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

АНТАНАС СМЕТОНА В АМЕРИЦІ

Дня 10. березня прибув до Злучених Держав, з Бразилії б. президент Литви — Антанас Сметона. Імя його є широко відоме й серед українців. За його президентури українські збігці знаходили часто щиру прихильність і гостинність у Литві, про що добре памятати як українцям так і литовцям, бо їм ще прийдеться нераз іти разом.

АНТАНАС СМЕТОНА
бувший президент Литви.

През. Сметона є тепер політичним вигнанцем, бо Литва опинилась під большевицькою окупацією. Не знаємо, чи його побут в. Америці звязаний також і з якоюсь політичною акцією, для якої повинно тут бути ширше поле, бо Злучені Держави не визнали совєтських грабунків. Можна догадатись, що великий литовський патріот певно зробить усе можливе, щоби допомогти державному відродженню самостійної Литви.

На кораблі повитали п. Сметону численні литовські делеґації, а зокрема вашингтонський посол Литви, п. Павлюс Задейкіс і генеральний конзуль, п. Йонас Будрус. Разом з п. Сметоною прибула теж і його дружина, пані Софія з Ходаковських Сметона.

Бувший литовський президент родився в Литві, 10. серпня 1874 р. Родичі його займались хліборобством. Були високо культурні й знали кілька мов. Молодий Антанас Сметона, вийшов з патріотичного дому, боронив литовську справу вже в ранній молодости, ще в гімназії, коли домагався, щоби можна було молитись у школі литовською мовою, а не московською, як було наказано. Університетських студій кінчив у Петербурзі. Був кілька разів арештований за політичну діяльність і інтернований в Вильні. Ставши адвокатом розвинув ще більшу діяльність, беручи участь в журналістичній праці, поки не заснував свою власну газету, в якій боровся з русифікацією і польонізацією Литви, а також домагався для Литви автономії. Дня 18. лютого 1918 р. підписав він Декларацію Незалежности Литви, а в 1919 році був вибраний президентом литовської республіки. Дня 14. листопада 1938 р. був вибраний четвертим наворотом президентом Литви. А дня 15. червня 1940, коли совєтські війська займали Литву, він заложив протест проти совєтського насильства і виїхав за границю, щоб там далі обороняти право Литви на самостійне державне життя.

Казис Відікавскас.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Що каже проф. Колман про Шевченка?

На відчиті в Міжнароднім Інституті у Філядельфії, проф. Колюмбіського університету, д-р Артур Колман, говорив про значіння словян в американському житті. Він згадав теж, що є багато історичних осіб в історії словян, які повинні ввійти в пантеон нової Америки. Між цими великими людьми першим проф. Колман поставив нашого генія України — Тараса Шевченка, як великого борця за права широких мас, правдивого речника демократії між усіма словянськими народами. А коли проф. Колман читав англійський переклад поеми Шевченка „Сон", то всі приявні американці мали нагоду чи не найкраще зрозуміти правдиву душу українського народу, звязану від віків з основами дійсної демократії. Маючи на увазі поширення цього дійсного, глибокого розуміння Шевченка Бр. св. Юрія 239 відділ У. Н. С., устроює в суботу, дня 22. березня товариські сходини, на яких буде виголошений реферат на тему „Шевченко та його твори". Реферат виголосить представник молоді, І. Орляк.

Другий реферат про військовий закон виголосить лейтенант І. Хмелик. Реферати відбудуться в домі Тов. Горожан, при 847 Н. Френклин вулиці, година 9. вечором.

Члени і не-члени У. Н. Союзу мають вступ вільний.

По рефератах буде дискусія, а потім товариські розмови.

Д-р В. Ґалан.

НЕБЕЗПЕЧНА ГОДИНА

Довголітній досвід показує, що найнебезпечнійшою хвилею в часі дня, є період між 5 і 6 годиною пополудні, бо тоді трапляється найбільше нещасливих випадків у комунікації. А. Дж. Далзел, занятий в міськім комунікаційнім департаменті в Торонто, зробив старанний перегляд нещасливих випадків в 1939 р. і прийшов до того самого переконання. Далзел підкреслює в своїм звіті, що найбільший відсоток (10.7) нещасливих випадків трапляється між 5 а 6 годиною пополудні. Найменше нещасливих випадків, бо лиш 36 відсотків, буває між 5 і 6 годиною рано. Між 8 і 9 годиною ранком, коли вулична комунікація доходить до свого вершка, відсоток нещасливих випадків виносить 3.5 і такий майже самий, цебто 3.8 відсотків, виносить між 10 і 11 годиною вечором. Неділя в Торонто має 9.8 відсотків з усіх тижневих нещасливих випадків. Одначе субота має щодо цього рекорд, бо 19.7 відсотків зо загалу тижневих нещасливих випадків. Найбільше тих випадків у Торонто трапляється в місяцях червні, жовтні і грудні. Молоді й досвідчені шофери спричинюють найбільше нещасливих випадків, коли мова про Торонто.

Майже половина, бо 46.7 відсотків всіх керманичів автів, яким трапилися нещасливі випадки на вулиці, є в віці від 25 до 40 років. Лиш 3 відсотки між ними мають менше як рік досвіду в кермуванню автами. Самолюбство, що не дає вважати на права іншої особи на дорозі, як і поспіх, спричинюють 65 відсотків нещасливих випадків. Це, що хтось находився на хибній стороні дороги, як і переїзд через горбки, є дальшими причинами нещасливих випадків у Торонті, як і деінде, 71.6 відсотків, себто більшість нещасливих випадків трапляється у часі гарної погоди. Майже половина нещасливих випадків є на перехрестях; жертвою падуть переходячі вулицею, що є недбалі. Найбільша часть тих останніх, це ті, що переходили перехрестя, не зважаючи на світляні знаки, або надходили зпоза стоячих автів або інших предметів. Найчастішими жертвами були діти і старці. Четверту частину покалічених становили діти, від 5 до 9 року, а 11.4 відсотків становили старці від 65 року і вище. Як можна надіятись, молоді, між 20 і 24 роками, були жертвами нещасливих випадків, що трапились по півночі, а старші люди, від 55 року і вище, падали жертвами нещасливих випадків між четвертою й восьмою годиною ввечері.

Стопа процентова випадків смерти в часі моторових нещасливих випадків у Торонті виносила 8 на 100,000 осіб населення. Є це далеко більше як повинно бути. Та це низька процентова стопа в порівнанню з нещасливими випадками в містах Злучених Держав.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

Вже вийшла друком і продається давно потрібна праця, головно в сезон Шевченківських концертів.

Д-р Л. МИШУГА

ШЕВЧЕНКО
— і —
ЖІНКА

(ЖІНКА В ЖИТТІ І ТВОРАХ ПОЕТА)

Яку ролю відограла в житті й творах найбільшого українського поета його мати? Мачуха? Сестри? Перша, дитяча любов, Оксанна? Полька з Вильна, Дуня Гошовська? Модельки в Академії? Княжна Варвара Репніна? І інші, аж до Лікерії Полусмакової.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Накладом „Української Пресової й Книжкової Спілки".

Замовляйте:

„SVOBODA"
81-83 GRAND STREE,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Австралійські евкаліптові дерева є більші, як великі каліфорнійські дерева, бо часто їхня височість перевищає 450 стіп.

—o—

По натертю терпентиною очищеного болючого карку або лопатки, належить втерти трохи крему або якогонебудь товщу, бо деякі особи, що мають дуже вразливу шкіру, терплять по приложенню терпентини на попарення.

ПЕРЕДСВЯТОЧНИЙ БАЗАР
уладжує від 22. марта до 5. квітня 1941. Український Юніт Американського Червоного Хреста в Ню Йорку, в власній домівці, 78 St. Marks Place.

Проситься наші жінки, щоби принесли начас свої обіцяні подарунки.

Шляхотна ціль, на яку призначений дохід з підприємства, кличе щире українське громадянство в Ню Йорку і околиці до найчисленнішої участи в Базарі.

ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ
127, 299 і 304 З БОФАЛО, 149 З ЛАКАВАНА, 87 В ЛЕНКЕСТЕР і 351 З НАЙЯГАРА ФОЛС, Н. Й.

ВАЖНІ ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

згаданих відділів
відбудуться

В НЕДІЛЮ, 23. БЕРЕЗНЯ (MARCH 23, 1941)

зараз по Службі Божій

В ЦЕРКОТНІЙ ГАЛІ, FILMORE & ONEIDA STS., BUFFALO, N. Y.

На ці збори повинні прибути всі урядники вище поданих відділів, а також делеґати, що були вибрані на наступну конвенцію У. Н. Союзу. Зокрема проситься, щоб відділові урядники подбали, щоб на ці збори прийшло **якнайбільше молоді,** до якої промовить англійською мовою **заступник головного предсідника і спортовий референт Г. Герман.** П. Герман буде говорити про справу організування молоді до У. Н. Союзу, а зокрема про потребу створення Союзових спортових дружин у Бофало та околиці. На зборах буде також приявний та буде промовляти **організатор А. Маланчук.** 58,63

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

УВАГА! ЙОНҐСТАВН І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
уряджується

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

у 127. річницю народження
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В НЕДІЛЮ, 23. БЕРЕЗНЯ (MARCH 23, 1941)

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,
525 WEST RAYEN AVENUE, YOUNGSTOWN, OHIO.

Початок у год. 2:30 попол. точно.

В програмі беруть участь: Мішаний і діточий хор Української Грек. Кат. Церкви, під діріґентурою п. А. Когута. Входять теж: соля, дуети і трійо.

Промови виголосять: вступне слово о. П. Понятишин. Святочний реферат п. адв. Омер Малицький, з Клівленд, і о. Сильв. Гладкий, по англійськи.

Шановні Громадяни: Прийдіть громадно віддати честь найбільшому поетови-генієві України! Най ні одного з нас не забракне на тому Святі та віддати честь найбільшому поетові-генієві України!

Комітет Злучених Українських Організацій.

ДОБРУ НАГОДУ ДО ПОСТІЙНОГО ЗАНЯТТЯ Й ЗАПЕВНЕНОГО ЗАРІБКУ НА ВСЕ ЖИТТЯ

має мужчина, що може з малою готівкою приступити до великого й доброго бизнесу. Платня від 28 до 50 долярів у тиждень. Мусить уміти їхати автом і говорити добре по англійськи. При зголошенні проситься подати теж вік і чи жонатий чи самотний. Зголошення проситься слати на адресу: 59-

ABC, c/o SVOBODA, 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

НЕ ПРОДУКУЮТЬ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ

ВІШІ. Таке заявляє французький уряд у Віші про продукцію в тій частині Франції, що не є під німецькою окупа-

НІ, ЦЕ НЕ ЗРОБИЛИ ЛЮДИ, А ПРИРОДА.—Знищення, яке зробив гураган і пожар дня 16. лютого в еспанській купелевій місцевості Сантандер. 30,000 людей мусіло покинути свої мешкання. Багато людей згинуло під румовищами домів.

ЖІНКА Й НАРОДНЯ ПІСНЯ

Українські жіночі пісні дають нам картину цілого життя жінки: її вдачі, душевних переживань, радощів, журби, сподівань і несповнених надій, висказаних щиро та прегарними мельодіями. Серед них найбільш дівочих пісень, бо сильно розбуджена уява, питома молодечому вікови, творить їх легко.

Ось молода дівчина росте безжурно в хаті родичів. Матінка окружає її ніжною опікою, позваляє погуляти:

Гуляй доню, не бороню — тепер маєш волю,
Зажене тя лиха доля — заплачеш за мною.

А доня співає:

Тепер я си заспіваю, коли ми ся хоче,
Коли моєї головоньки нічо не клопоче.

А інша пісня так про це каже:

На улиці скрипка грає, дівча мати упрошає:
Пусти мене моя мати на вулицю погуляти.
Не бороню моя доню, лиш зарання йди до дому
Буде сонечко сідати, ти приходи вечеряти.
Щож то в мене за гуляння, йти до дому щей зарання
Не буду я й вечеряти, позволь нічку погуляти.

Згодом починає дівчина застановлятись над своїм життям, що є для неї великою загадкою, задумуватись над тим, що чекає її. Все це викликає в неї ляк, чи сповняться її сподівання й мрії і щойно якась неочеркнена туга — перший етап любови — обкидає святочним блиском всю її дівочу істоту, стає в духовому житті дівчини осередком її найбільших заінтересувань, всевладно огортає її душу, незвичайно поширює та збагачує круг її почувань і не диво, що пісні дівчат з того часу — це поезія для поезії, справжня поезія життя. „Хто не знає любови — каже пісня — не знає ні щастя, ні лиха". Дівчина співає, що куда їде милий, там стелиться шовкова трава, а куди нелюб, там трава вилягає й дерева вянуть. Пісня її каже, що якби її козак втопився, то розливсяб весь Дунай. Дівчина розкопала би гори, вирубалаб ліси, щоби тільки побачити його хату; хотілаб бути зіркою, щоби освітити милому доріженьку:

Колиб я була красна, як та зоря ясна,
Світилаб я — милому —ніколиб не згасла.

Дівчина, почуваючи своє щастя, зберігає його інтуїційно перед очима інших і тому остерігає козака:

Не приходи в день — не сміши людей

а в садок виходить тоді, коли в хаті все затихло, хоч мати, дбаючи про добру славу доні, не дозволяє на те, мовляв дівчині „не ялось виходити вечером д'козакові, як не ялось звіздоньці виходити надто рано на небо". Тоді доня жалується:

Радаб зірка зійти — чорна хмара заступає
Радаб я д' козакові вийти — так матуся не пускає.
Ой вийди, вийди — не бійся морозу,
Я твої ніженьки у шапочку вложу.

І тоді то, коли дівчина не може бачитись з козаком, пісня стає для неї найвірнішою приятелькою-повірницею, в ній висказує вона і щирість кохання і тугу за милим.

Часом знову дівчина прочуває, що не сповняються її мрії-надії і звідти її сумна пісня:

Два лебеді на тій воді
І пиює й ночує,
Не будемо серце в парі
Душа моя чує.

бачить, що в житті є ріжні перешкоди, які не дають молодим зажити у щасті і співає:

Та не всі сади цвитуть, що весною розцвитаються
Не всі ті тай вінчаються, що вірненько та кохаються.
Половина садків цвите — половина осипається,
Одна пара вінчається — а друга розлучається.

В дівочих піснях більш мови про горе, як про щастя: ось козак легким серцем зраджує її. („Жінка — каже Ельза Кронер — любить цілий день, а мужчина тоді, коли не є занятий іншими справами"). Дівчина звичайно піддається свому горю, ніяк не може забути своєї любови. Хоч козак і зрадник, всеж таки він її милий і вона хоче його побачити, хочби з соперницею:

Десь мій миленький-чорнобривенький
З иншою секрети має.
Коли з такою, як і зі мною,
Поможи йому Боже,
Якже з иншою, ще і поганішою —
Розлучи його Боже!

Але дівчина не завжди така пасивна: вона готова втопитись, розбити голову об камінь, а то і вбити милого, хоча не перестає його любити, як це бачимо у пісні: „Ой не ходи Грицю, тай на вечерниці".

Дівочі пісні згадують часто і про матір, що приневолює доньку вийти за багача, хочби і старого. Але доні багатство нелюба не імпонує, вона шанує своє дівоче достоїнство, а найчастіше її придане — це її молодість, краса, її люба, ласкава мова:

У мене корови — мої чорні брови,
У мене овечки — ласкаві словечка.

„От звідси — каже Франко — як світ стара суперечка між чуттям а розумом, між надто гарячою молодістю а надто холодною старістю":

Чому неньо не раненько сокіл вилітає?
Дай му доню припадоньку, цай ту привикає.
Посади го, моя доню, за тисовий столик,
Скажи йому, моя донько: „Сивенький соколик".
Волілабим, моя мамо, каменя глодати,
Ніжбим мала нелюбові: „соколе" сказати.
Волілабим, моя мамко, гіркий полин їсти,
Ніжбим мала із нелюбом обідати сісти.

Взагалі в народніх пісня багацтво не тішиться доброю славою. Зі співом „багатий" звязані звичайно епітети: губатий, щербатий, горбатий, чубатий. — а дівчина воліє вибраного по душі юнака, як губатого багача.

„Чи тонкий, чи грубий, аби серцю любий", думає вона.

Врешті в пісні козак розлучається з дівчиною: чумакував, брали його в рекрути а то їхав „на війноньку у далеку сторононьку". Навіть і той виїзд козака овіяний в народній пісні якоюсь торжественною повагою й остання зустріч описана в ній поетичним словом. Козак сидить на гарному коні, в повному козацькому строю, а дівчина подає йому шовком вишивану хусточку — щоби згадав свою милу, яка в сердечних, щирих словах прирікає йому вірність.

Козак відїхав. Для дівчини „ні сонечко так не гріє, місячелько ні зіроньки так ясно не світять, — навіть батько, матір як чужії люди".

Але хоч дівчина й виходить заміж за того, кого серцем вибрала, то поки ще має покинути хату батьків, почуває жаль, що небаром попрощає на завжди дівочу свободу. І на диво. Вона прочуває, скільки журб і трудів чекає її у хаті свекрів. Тому свадьбові пісні невеселі в настроях. Молода пригадує собі любенькі слова рідної матінки:

Гуляй донечко скільки хоч.
Двічі молода не будеш —
Як замуж підеш — забудеш —
Як стара станеш — згадаєш.

Перед відходом з хати вона промовляє солодко до матері:

Стань матінко в порозі,
Яж тобі матінко поклонюсь —
Кіскою земельку устелю,
Слізоньками ніжки обіллю.

Цікаво, що в дівочих піснях рідко є згадка про батька; це мабуть вислід традиції з часів матріярхату, коли справді жінка-мати була головою родини і як така мала головний вплив на долю дітей. Всеж таки дівчина прощає сердешним словом і батька, дякуючи йому „за ласку".

Батеньку, цвіте, мій рожевий квіте,
Мій прові́льненький світе,
Я гуляти йду, не питаюся,
Забарюся — не боюся,
Я в воріточка — ти у віконечко;
Ось моя донечка іде.

У дівич-вечір прощає молода своє дівування, все те, до чого звикла і що було їй миле:

Сіњечки мої яворові,
Квітоньки мої пишні!
Я би вас поливала
Ранними рісоньками
Дрібними своїми слізоньками.

А свахи співають їй таку пісню:

У батенька та усюди гори,
Да гуляти доволі —
А у свекорка та усюди рівно,
Да гуляти невільно.

Та нічого не можна рівняти з тужним настроєм тих пісень, що їх свахи співають на сватанню молодої-сироти:

Пішлю сокола повище неба,
Мені батенька треба —
Чорну галочку на Вкраїночку
Про всю свою родиноньку.
Ні сокола з саду, ні батенька з раю,
Ні родини з України.
Ще соколонько не долітає,
А батенько на-догад знає:
Ой рад би я, дитя моє, до тебе встати,
Тобі порадоньку дати,
Да сирая земля двері залягла,
Віконечко заклепала.

Після радісного весілля забирає молоду чоловік і його родина. „Вітер отвирає ворота" — каже пісня, бо свої рідні не хотять її з хати пустити, воріт отворити. Брат провожає її словами: „Їдь, будь здорова". „Надійся на Бога — радить матінка на прощання — проси у Нього щастя а тепер нехай тебе провожає ясний місяченько і дрібні звіздоньки!"

(Кінець буде).

ЦЕ ТАНЕЦЬ. — Сесил Бердун, вчителька танців у Дітройті, придумала такий танець і назвала його „Дуинг де дрефт-евей", що має представляти жовнира, змученого маршами.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN MASS TO HONOR FALLEN

Ukrainians of Brooklyn will attend a Requiem Mass today in memory of soldiers of the Carpathian Sitch, who fell in battle two years ago this month before invading Hungarians.

The Mass will be celebrated by the Rev. *Anthony Lotowycz* following High Mass from 10:30 A.M. to noon in the Ukrainian Greek Catholic Church, 160 N. Fifth St., Brooklyn.

The Hungarians wiped out the tiny new state, Carpatho-Ukraine, nearly as soon as it appeared.

(New York Daily News, Sunday, March 16, 1941)

ДИТИНА ВДАВИЛАСЯ ЗЕРНОМ ГОРОХУ

3-річний синок Антона Попика, що живе в Іґлсгем, Алберті, проковтнув дві сухі горошини. Матері вдалося витягнути з горла дитини одно зерно гороху, однак друге зерно залишилось у горлі. Лікарі в Гренд Прейрі й Спирит Ривері вислали батьків з дитиною до Едмонтону, щоб там дитину піддати операції. В Едмонтоні зроблено операцію, однак дитина дістала запалення легенів і в кілька годин по зоперуванні померла. Батьки перейшли страшну душевну муку, глядячи безпорадно на важкі терпіння їхньої дитини.

Африканські жирафи доходять до височини 15 стіп, причім ростуть у молодости незвичайно скоро. На протязі перших років прибуває їм річно пересічно один метер височини.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Квартальні збори Сестр. Любов, від. 37., відбудуться в пятницю, 21. березня, в годині 7:30 вечером в У. Н. Домі. Проситься члениць прибути начас, бо буде справоздання касове. Довгуючі членниці мають вирівняти свій довг, бо будуть суспендовані. Проситься привести хоть по одній новій члениці, а ми їх радо приймемо до Сестрицтва і до У. Н. Союзу. Вступ вільний. — А. Погранична, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — Збори Сестрицтва Любов. від. 177., відбудуться в неділю, 23. березня, в годині 1. пополудні, 18 Pilgrem St. Прошу членів місцевих і позамісцевих прибути на збори начас, бо є важні справи до полагодження. — С. Сяска, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Звичайні місячні збори Бр. св. Володимира, від. 162., відбудуться в неділю, 23. березня, в гали Укр. Клюбу, 554 Emmett St., в 3. годині попол. Проситься всіх прийти, бо є важні справи до полагодження. — Михайло Гнатів, секр.

САВТПОРТ, КОН. — Мітінг Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 84., з дуже важних причин зістав перенесений з неділі, 16. на неділю, 23. березня. Він відбудеться пополудні в тій самій гали. Проситься всіх прибути начас. — Петро Дудко, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Чергові збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в домівці У. Д. Клюбу, 21-14 Гранд Еве., в Асторії, в суботу, 22. березня, в годині 7:30 вечером. Членські вкладки збереться від членів та члениць перед зборами, або після зборів, а не вчасі, коли наради Братства уже започатковані. — В. Врублевський, предс.; А. Климишин, скарб.; Михайло Беля, секр.

НА ПРОДАЖ ELLIOT ADDRESSING MACHINE — мало вживана, нова коштує $300. Зголошення до:
N.K., c/o SVOBODA
81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

Неприятель Ревматизму

Випробоване средство на Ревматизм і перестуду, біль в руках, ногах, крижах, зимно в ногах, а поза скірою якби муравлі лазили. Ті недуги уступають по ужиттю „МІЗАР". Великий слоїк коштує $6.25, Малий $4.25. — Належитість висилайте разом з замовленням на адресу:
SORKO MEDICINE CO. Dep. S.
5530-W. Division St., Chicago, Ill.

ЧУДОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД РЕВМАТИЧНИХ БОЛІВ

Не терпіть мускулярних болів безпотрібно. Тисячі людей вдоволялися чудовим звільненням від ревматичних болів, від болів у мускулах бедрів, від звихнень і болю м'язів, тільки через натирання Пейн-Експеллером. Цей сензаційний лік приносить славетну полекшу скоро. Понад 17 мільйонів пляшок вже продано. Отже, не чекайте, Купуйте Пейн-Експеллер. Питайте за Пейн-Експеллером з якорем на опакуванні.
UKRAINIAN 120

ПРИБОРИ ДО КРАШЕННЯ ПИСАНОК

Фарба в порошку, зо старого краю.

Вісім (8) красок: червона ясна, червона темна, жовта, помаранчева, зелена ясна, зелена темна, синя і чорна. Ціна за 8 красок $1.00. Віск пчільний і Кістка до писання 25 ц. Крайовий шафран 25 ц.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ „Христос Воскрес" у формі книжечок з віршами, ціна за дозин 50 ц., 50 карток $1.75, 100 карток $3.00. Картки в формі книжечок люксусові, ціна за дозин $1.00. Зелене листя до роблення паперових квіток, грос коштує 75 ц.

ПРОПОВІДИ (Слово Боже) о. Юліяна Дзеровича. На всі неділі і свята, 2 томи,брошуроване, ціна $2.00

Ладан (Кадило), для церковного ужитку, фунт .... .75

Для шторників і продавців відповідний опуст. Замовлення посилайте на адресу: 54.-
UKRAINIAN BAZAAR
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

ХРОНІЧНІ НЕДУГИ КРОВІ, НЕРВІВ і ШКІРИ, жолудка, нирок, мочевого міхура, загальне ослаблення, пухнення желєзів.
ЛІЧЕННЯ ГЕМОРОЇДІВ
НА БАЖАННЯ X-RAY
Поради Даром.
Екзамінація і Бадання Крові $2.00.
ЛІЧИМО РОЗШИРЕНІ ЖИЛИ
Гонорар приступний
Dr. BURTON DAVIS
415 LEXINGTON AVENUE,
Cor. 43rd St., Fourth Floor,
NEW YORK CITY.
ГОДИНИ днями: від 9 рано до 7:30 вечером. В четвер від 9 до 4. Неділями і святами від 10 до 1

НА РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Написав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Нигрицького. Ст. 128. Видавництво „Українська бібліотека". Видавець Іван Тиктор, Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилкове виховання не вдалися йому діти.

Ціна 50 центів.
Замовляйте в „Свободі":
"Svoboda"
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з цею прегарною металевою труною, двома автами, караваном, бальсамуванням, вживанням Похоронного Дому і т. д. $295.00

Все, чого треба, з виїмком одіння й належитостей за церковну відправу й цвинтар.
S. KANAI KAIN
433 State St., Perth Amboy, N. J.

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
Main Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347
Branch office (Філія):
969 SOUTH BROAD STREET,
TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150
Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.),
BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 255. Приятелі нетрів.

Як одно львиня підійшло вже досить близько до Тома, воно відкрило свій рот Том у переляку підняв ножа.

Але заки Том вдарив ножем у львиня, воно зовсім спокійно полизало язиком ногу Тома. Це дуже здивувало хлопця.

Він не міг вбивати звірятви, що так прихильно до нього відносилось. Тай не було потреби цього робити.

Обое львинята тепер підступили до Тарзана і до нього пестились. Вони були зовсім ласкаві і не мали звірячої люти. Том з ними заприязнився.